

El desenvolupament dels serveis socials a Menorca en el context balear i espanyol

Borja PELLEJERO GARRIGA

Sociòleg, tècnic col·laborador de l'OBSAM

1. Introducció: la metodologia DEC

Per tenir un coneixement de quina és la situació dels serveis socials a Menorca en relació amb altres territoris des d'un punt de vista quantitatiu, hi ha una metodologia de referència a l'àmbit estatal que és l'índex DEC, que té l'objectiu de mesurar i avaluar el desenvolupament de les estructures i els pressupostos dels serveis socials entre les diferents comunitats autònomes de l'Estat a partir de l'obtenció d'una puntuació assignada al grau d'assoliment de diferents indicadors en l'àmbit dels drets i la decisió política (D), la rellevància econòmica (E) i la cobertura de serveis (C). Aquesta eina d'anàlisi l'elabora l'Associació Estatal de Directores i Gerents en Serveis Socials, una entitat sense ànim de lucre amb l'objectiu de promoure l'anàlisi, la reflexió i el debat com a base per a l'elaboració de propostes de millora de la qualitat del sistema de serveis socials. Segons el coordinador de l'índex DEC, Gustavo García (2014), el que fonamenta i legitima el DEC és l'elaboració de l'índex en un procés en el qual han participat més de 200 professionals del sector i la revisió continuada després de cadascuna de les aplicacions (n'han fet cinc des del seu inici, l'any 2012).

Atès l'interès de l'índex DEC com a eina de mesura i avaluació dels serveis socials, des de la Conselleria de Benestar Social i Família del Consell Insular i l'Observatori Sociambiental de Menorca s'ha dut a terme una aplicació de la metodologia, amb la introducció d'algunes adaptacions, per comparar Menorca amb les comunitats autònomes i també amb les altres illes de l'arxipèlag balear. La metodologia aplicada a Menorca queda de la manera següent:

- Drets i decisió política. Té un valor d'1,5 punts sobre 10. Es compon de quatre indicadors, dos menys respecte a l'estatal pel fet de no ser competència dels consells insulars. L'adjudicació de la puntuació es basa en si l'administració té en aplicació el dret corresponent.
- Rellevància econòmica. Té un valor de 3 punts sobre 10. Es compon de tres indicadors, que mesuren des de diferents perspectives la despesa liquidada en serveis socials (capítol 23 de la classificació per programes de les despeses del pressupost d'entitats locals). L'adjudicació de la puntuació es fa d'acord amb la mitjana estatal en la comparació de Menorca amb les comunitats autònomes, i d'acord amb la mitjana balear en la comparació entre illes.
- Cobertura dels serveis. Té un valor de 5,5 punts sobre 10. És el que té més pes en l'índex pel fet que és la materialització efectiva dels drets i de la inversió. Es compon de 15 indicadors, un menys respecte al DEC estatal pel fet de no disposar de dades de l'indicador per a Menorca. El criteri d'adjudicació de la puntuació es duu a terme a partir d'una referència ancorada, que són uns rangs fixos amb una puntuació assignada, establerts per l'associació.

Les dades s'obtenen directament de les fonts oficials, amb l'excepció de tres indicadors de cobertura dels quals no hi ha dades publicades i s'agafen directament de l'informe DEC estatal, a partir de la consulta directa que ha fet l'associació a les diferents administracions autonòmiques. La comparativa de Menorca amb les comunitats autònomes té una sèrie temporal de cinc anys (2012-2016), però per a l'elaboració de l'índex 2016 les dades corresponen al mateix any o l'any anterior, segons la disponibilitat de les dades. En canvi, la comparativa entre les illes de l'arxipèlag balear és de 2017, ja que les dades provenen directament dels diferents consells insulars i de la Conselleria de Serveis Socials i Cooperació del Govern de les Illes Balears, amb l'excepció dels indicadors econòmics, que s'obtenen del Ministeri d'Hisenda del Govern d'Espanya.

2. Resultats comparatius

A continuació s'exposen els resultats globals a partir de la puntuació obtinguda dels diferents indicadors, que reflecteixen de manera sintètica el grau de desenvolupament del sistema de serveis socials de Menorca en comparació amb les comunitats autònomes i les illes.

En la comparació de Menorca amb les comunitats autònomes, l'any 2016 obté una puntuació global de 5,85 punts. Per damunt se situen quatre comunitats autònomes: tres amb una puntuació entre 6 i 6,9 —Comunitat Foral de Navarra, Principat d'Astúries i Castella i Lleó— i una que obté la màxima puntuació, el País Basc, amb 7,1. El conjunt de les Illes Balears obté una puntuació de 4,25, dues posicions per davall de la de Menorca.

En l'apartat de drets és on Menorca obté una pitjor puntuació, de 0,4 punts sobre 1,5, juntament amb les Canàries, Castella-la Manxa, Andalusia i la Comunitat de Madrid. En canvi, el conjunt de les Illes Balears obté la màxima puntuació —1,5— i és l'única comunitat autònoma que ho aconsegueix.

En els indicadors de rellevància econòmica i cobertura, la puntuació és més elevada i se situa en ambdós casos per damunt de la puntuació mitjana. En el cas de la rellevància econòmica és d'1,6 sobre 3, puntuació semblant a la de Cantàbria, Andalusia i Castella-la Manxa. S'ha de tenir en compte que aquesta puntuació segurament seria més elevada pel fet que no es té en compte la despesa social de la comunitat autònoma sobre Menorca. En contraposició, el conjunt de les Illes Balears obté una de les puntuacions més baixes —de 0,5— i només queden per davall la Regió de Múrcia i la Comunitat Valenciana.

En el cas de la cobertura, Menorca obté 2,85 punts sobre 5,5, una de les puntuacions més altes assolides de l'Estat, només superat pel País Basc i Castella i Lleó —amb la puntuació més alta, de 3,3—. El conjunt de les Illes Balears obté 2,25 punts.

PUNTUACIÓ DEC DE LES CCAA I MENORCA				
	Global	Drets	Economia	Cobertura
País Basc	7,10	1,40	1,40	3,00
C.F. Navarra	6,75	1,40	1,40	2,45
P. Astúries	6,55	0,80	3,00	2,75
Castella i Lleó	6,30	0,70	2,30	3,30
MENORCA	4,85	0,40	1,60	2,85
La Rioja	4,55	1,10	1,10	2,45
Illes Balears	4,25	1,50	0,50	2,25
Catalunya	3,95	1,40	1,10	1,45
Cantàbria	3,80	0,00	1,80	2,00
Extremadura	3,75	0,00	2,70	1,05
Aragó	3,75	1,40	1,20	1,15
Canàries	3,70	0,40	1,50	1,80
C. La Manxa	3,65	0,40	2,00	1,25
Andalusia	3,65	0,40	1,90	1,35
Galícia	3,45	1,40	0,50	1,55
C. Madrid	2,90	0,40	0,60	1,90
R. Múrcia	2,55	0,70	0,40	1,45
C. Valenciana	1,40	0,40	0,20	0,80

Escala global

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10

Escala DEC

<= 25 %
26 - 50 %
51 - 75 %
> 75 %

Taula 1. Posició de les comunitats autònomes i Menorca segons la puntuació global obtinguda en l'índex DEC. 2016. Elaboració pròpia.

Des d'una perspectiva temporal, Menorca ha obtingut en aquests cinc anys una puntuació global per damunt dels quatre punts DEC, amb l'excepció del 2013, en el qual en va obtenir cinc. En l'àmbit de posició en el marc de les comunitats autònomes, ha millorat una o dues posicions cada any —amb l'excepció de 2015—, amb la qual cosa ha passat de la novena posició el 2012 a la cinquena el 2016. Aquest augment és com a conseqüència, en part, de la millora de la puntuació, però també d'una disminució de la puntuació d'una bona part de les comunitats autònomes —els que obtenen menys de quatre punts passen de ser set el 2012 a onze el 2016. En el conjunt de les Illes Balears es produeix la mateixa evolució, però sempre unes dues posicions per davall de Menorca.

POSICIÓ DE LES CCAA I MENORCA SEGONS LA PUNTUACIÓ DEC					
	2012	2013	2014	2015	2016
1	País Basc	País Basc	Navarra	País Basc	País Basc
2	Navarra	Navarra	País Basc	Navarra	Navarra
3	Cantàbria	Cast. i Lleó	Cast. i Lleó	Cast. i Lleó	Astúries
4	Cast. i Lleó	Cantàbria	Catalunya	Astúries	Cast. i Lleó
5	La Rioja	Astúries	Astúries	Catalunya	MENORCA
6	Astúries	Catalunya	MENORCA	MENORCA	La Rioja
7	La Manxa	MENORCA	La Rioja	Extremadura	Balears
8	Catalunya	La Rioja	Balears	Balears	Catalunya
9	MENORCA	Extremadura	Extremadura	La Manxa	Cantàbria
10	Andalusia	Balears	La Manxa	La Rioja	Extremadura
11	Balears	Andalusia	Cantàbria	Cantàbria	Aragó
12	Extremadura	La Manxa	Andalusia	Andalusia	Canàries
13	Aragó	Aragó	Aragó	Aragó	La Manxa
14	Madrid	Canàries	Canàries	Canàries	Andalusia
15	Galícia	Galícia	Madrid	Madrid	Galícia
16	Canàries	Madrid	Galícia	Galícia	Madrid
17	Múrcia	Múrcia	Múrcia	Múrcia	Múrcia
18	València	València	València	València	València

Escala global

Taula 2. Posició de les comunitats autònomes i Menorca segons la puntuació global obtinguda en l'índex DEC. 2012-2016. Elaboració pròpia.

Si es compara Menorca amb la resta d'illes de l'arxipèlag balear l'any 2017, obté la puntuació global més alta, 6,75. La segueix Mallorca, entre 4,4 i 5,4 punts (a falta de puntuar tres indicadors dels quals encara no es disposen de les dades); Formentera, entre 2,75 i 3 (a falta de puntuar un indicador del qual encara no es disposa de la dada i d'actualitzar-ne un del 2017); i Eivissa, l'illa amb una menor puntuació, amb 2,35 punts.

Amb drets, el Consell Insular de Mallorca és el que obté una puntuació més alta, d'1,1, mentre que els consells insulars de la resta de les illes obtenen 0,4 punts. En l'apartat d'economia, les administracions locals de Menorca obtenen la màxima puntuació, de 3 punts, segons la mitjana en l'àmbit d'Illles Balears. Mallorca se situaria amb una puntuació que és el resultat de situar-se en la mitjana balear, amb 1,6 punts, mentre que Formentera i Eivissa no obtindrien puntuació. Finalment, en l'apartat de cobertura, Menorca tindria la puntuació més elevada, amb 3,35 punts. Això són 0,35 punts més respecte de la puntuació de 2016. Això vol dir que s'ha produït una millora de la cobertura. A Menorca, la seguirien Formentera, que tindria entre 2,35 i 2,65; Mallorca, entre 1,70 i 2,70, i Eivissa, amb 1,95.

	PUNTUACIÓ DEC DE LES ILLES DE L'ARXIPÈLAG BALEAR				Escala global	
	Global	Drets	Economia	Cobertura		
Menorca	6,75	0,40	3,00	3,35	10	4
Mallorca	4,45-5,45	1,10	1,60	1,75-2,70*	9	3
Formentera	2,75-2,85	0,40	0,00-0,10*	2,35-3,35*	8	2
Eivissa	2,35	0,40	0,00*	1,95	7	1
					6	0
					5	

Taula 3. Posició de les illes de l'arxipèlag balear, la puntuació global obtinguda en l'índex DEC. 2017. Elaboració pròpia.

3. Resultats a Menorca

A continuació s'analitza amb més deteniment l'estat i l'evolució dels principals indicadors DEC a Menorca.

En l'apartat de drets, dels quatre avaluats, en tres no ha obtingut puntuació. Aquests són:

- La manca d'un catàleg o cartera de serveis socials que reculli de manera sistematitzada i operativa les prestacions que el sistema ofereix a la ciutadania segons les diferents situacions de necessitat social. L'article 27 de la Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials, preveu que els consells insulars han d'establir les seves carteres

de serveis socials, el contingut de les quals ha de ser complementari i addicional del de la cartera bàsica que aprovi el Govern de les Illes Balears.

- El segon és per no tenir en vigència un pla estratègic o mapa de cobertura de serveis socials que tingui en compte un diagnòstic de la realitat existent, estableixi objectius i determini un pla d'actuació. Tot i que només és d'obligat compliment per a la comunitat autònoma, segons la Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials, les administracions locals voluntàriament poden tenir el seu propi pla estratègic que guii les seves actuacions.
- El tercer apartat sense puntuació és que, tot i tenir com a principal competència la gestió del sistema, la conselleria no s'anomena «de Serveis Socials», sinó «de Benestar Social i Família». Potser és una anècdota, però mentre que les conselleries adopten sempre el mateix nom en les matèries de salut i educació, en la de serveis socials adopta una diversitat de noms (per exemple, a la Generalitat Valenciana és «Igualtat i Polítiques Inclusives», o a la Generalitat de Catalunya és «Treball, Afers Socials i Famílies»). Això podria ser un símptoma que no hi ha una concepció clara dels serveis socials com a sistema en si mateix i com a pilar essencial de l'estat del benestar, com l'educació i la sanitat. De fet, mentre que aquestes dues matèries tenen una única llei estatal que les regula, en serveis socials no hi és, només hi ha lleis sectorials. Per tant, el que pretén aquest indicador és que les conselleries que gestionin els serveis socials s'anomenin com a tal, a fi que sigui una àrea de gestió definida arreu i es tradueixi conseqüentment en una acció normativa i pràctica sistèmica.

L'únic dret que sí que s'exerceix des de les administracions locals de Menorca és que el Sistema d'Atenció a la Dependència està integrat en el sistema de Serveis Socials i compta amb els serveis socials d'atenció bàsica o comunitària que participen en l'atenció a la dependència.

En l'apartat de rellevància econòmica, la despesa consolidada de les administracions locals a Menorca (ajuntaments i Consell Insular de Menorca) en el programa funcional 23 serveis socials i promoció social és de 33.375.052 euros l'any 2017. D'aquests, un 30% el gestiona el Consell Insular de Menorca, mentre que la resta es reparteix entre els diferents ajuntaments.

Aquesta despesa global és de 5.800.000 euros superior respecte a la del 2015, any en què la despesa social va ser la més baixa del període 2012-2017. En termes comparatius, destaca la significativa diferència de la despesa social per habitant entre les illes de l'arxipèlag balear, especialment entre Menorca i Eivissa. Així, la despesa social de les administracions locals de Menorca l'any 2017 va ser de 350 euros per habitant, 87 euros més que les de Mallorca, de 201 euros més que la de Formentera i de 234 euros més respecte a la d'Eivissa. Aquesta despesa es tradueix també en el pressupost destinat a serveis socials sobre el total. D'aquesta manera, mentre que les administracions locals de Menorca hi destinen un 20% del pressupost total, les de Mallorca és un 16%, les d'Eivissa un 7% i la de Formentera un 5%.

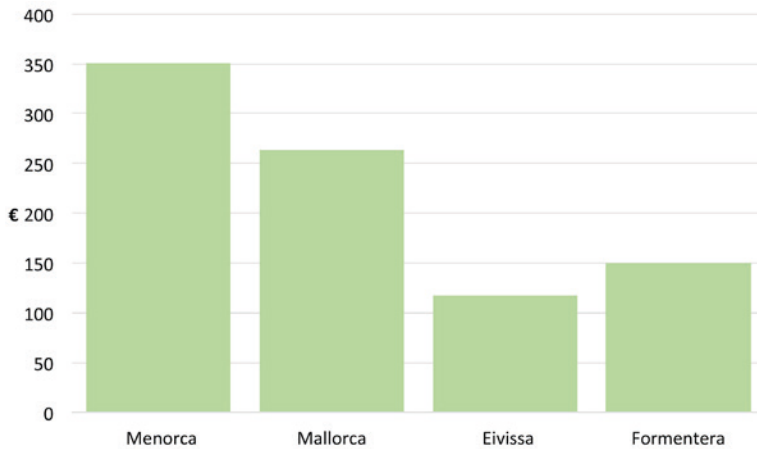

Fig. 1. Despesa per habitant de les administracions locals (consells i ajuntaments) en el programa 23 de serveis socials i promoció social, 2017. Font: Ministeri d'Hisenda i Funció Pública. Notes: La dada de despesa de Formentera és de 2014; la dada de despesa d'Eivissa conté la de l'Ajuntament d'Eivissa, que és del 2016, i de Sant Antoni de Portmany, que és de 2015. Elaboració: OBSAM.

La majoria dels indicadors de cobertura dels serveis es poden qualificar de positius, malgrat que en alguns hi ha marge de recorregut per a la millora. Un dels indicadors més ben valorats és el del nombre de treballadors de serveis socials en plantilla. Dels 119 treballadors en plantilla l'any 2015, correspondria a cada treballador 776 habitants. Si es compara amb el conjunt de les Illes Balears (1.448 habitants per cada treballador) i amb l'Estat espanyol (3.201 per cada habitant), aquesta ràtio és significativament inferior.

De la mateixa manera, significativament per sobre hi ha la ràtio de places de centres de dia per a persones majors de 65 anys i les places en centres ocupacionals i de dia per a persones amb discapacitat. En el primer àmbit, les 181 places de què disposa Menorca en l'actualitat representa un 1,2% sobre la població major de 65 anys, mig punt més respecte del conjunt de les Illes Balears i l'Estat espanyol. En el segon àmbit, les 230 places actuals suposen una ràtio de 5,1% respecte a la població amb discapacitat reconeguda, un punt més respecte de la mitjana balear i de més de dos punts respecte de la mitjana estatal. Menorca també té la ràtio més elevada, tot i que sense tanta diferència, especialment respecte a l'Estat espanyol, en places residencials per a persones majors de 65 anys, amb una ràtio d'un 2,8%.

Amb unes ràtios elevades però en la mitjana de les Illes Balears i de l'Estat espanyol, hi ha les places d'acollida a dones víctimes de la violència de gènere i el percentatge d'acolliments familiars d'infants sobre el total. De les primeres, la ràtio de places per dones amb ordre de protecció és, en general, per damunt d'un 30%. I, del segon, el percentatge se situa per sobre d'un 60%. També situat per damunt de la mitjana balear i estatal, però que la ràtio no es pot considerar positiva, són les places residencials per a

persones amb discapacitat, amb una ràtio situada en el 2 %, lluny del que tenen una minoria de comunitats autònomes, com Castella i Lleó, que és del 4 %.

Tot i no suposar unes ràtios significativament elevades, s'ha produït una millora destacada en l'àmbit de les prestacions de dependència. Així, el nombre de beneficiaris ha augmentat un 6 % el 2017 respecte del 2012 i, en el mateix període, el nombre de persones pendents per la realització del Pla Individual d'Atenció (que fa efectiva la prestació) ha disminuït un 32 %, i queda un 15 % en espera l'any 2017.

Els resultats més negatius comparativament dels indicadors de cobertura es troben en les rendes mínimes, en el servei d'ajut a domicili i les places residencials per a persones amb discapacitat. En el primer cas, la ràtio més elevada des del 2012 de cobertura de la població beneficiària de la renda mínima sobre la població sota el llindar de la pobresa (la dada de pobresa de Menorca és una estimació sobre la taxa de pobresa del conjunt de les Illes Balears, ja que no es disposa d'aquesta dada per illes), ha estat d'un 6,3 % l'any 2014, amb un total de 1.164 beneficiaris. Aquesta ràtio és més d'un 2 % més baix respecte al conjunt de l'Estat. A més, s'ha de tenir en compte que hi ha comunitats autònomes com Cantàbria i Aragó que tenen una cobertura del 18 %, i el País Basc, del 90 %.

Respecte del servei d'ajut a domicili (SAD), l'any 2017 a Menorca es van atendre 540 usuaris, la qual cosa representa un 3,6 % de la població major de 65 anys, un percentatge lleugerament inferior respecte al conjunt de l'Estat espanyol, que és d'un 3,8 % l'any 2015. On les dades són més negatives és en la intensitat horària mitjana mensual que rep cada usuari del SAD. El fet d'incrementar-se el nombre d'usuaris respecte del 2015, que era de 459, ha fet disminuir la intensitat horària de 18 a 13 hores. És una intensitat molt baixa, tenint en compte que la mitjana estatal és de 19 hores l'any 2015 i que una persona amb la puntuació més baixa dintre del grau II hauria de rebre, per llei, al voltant d'unes 30 hores. Per tant, el necessari increment del nombre d'usuaris, que encara hauria de ser més alt, ha anat en detriment de la qualitat en hores del servei.

Finalment, si s'analitzen els indicadors des d'un punt de vista evolutiu de les seves ràtios a Menorca, la majoria milloren. Entre aquests, destaquen la despesa per habitant i la despesa en relació amb el pressupost total, especialment si es compara el 2015 amb el 2017; els habitants per a cada treballador de serveis socials; els beneficiaris de la prestació de dependència i les persones beneficiàries que estan pendents d'un pla individual d'atenció; els usuaris del servei d'ajuda a domicili i de teleassistència; i les places d'allotjament per a persones sense sostre.

Un altre grup d'indicadors són els que mantenen una estabilitat de la seva ràtio. Les places residencials i els centres de dia per a persones majors són els que presenten una major estabilitat, per al manteniment de les places i el creixement lent però progressiu de la població major de 65 anys. En l'àmbit de la decisió política i drets, tampoc s'ha produït cap variació en el període analitzat. A la resta d'indicadors estables es produeixen variacions gairebé anuals a causa de les diferències en el seu numerador (la població de referència), però l'estabilitat del denominador (les places, principalment) fa que l'evolució de la ràtio sigui lineal: les places residencials i els centres d'ocupació i centres de dia per

a persones amb discapacitat; els acolliments familiars sobre el total d'acolliments i les places de centres d'acollida per a dones víctimes de la violència de gènere.

El darrer grup és el dels indicadors en què es produeix un empitjorament de la ràtio. Entre aquests, hi ha tant el nombre de beneficiaris de la renda mínima com la despesa d'aquesta prestació i la intensitat horària del SAD. Aquests tres indicadors són els que, precisament, tenen pitjor comportament a escala comparativa.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
D1. Catàleg o càrtera de serveis	No	No	No	No	No	No
D2. Sistema d'Atenció a la Dependència integrat en el Sistema de Serveis Socials	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí	Sí
D3. Vigència Pla Estratègic o Mapa de Cobertura	No	No	No	No	No	No
D4. Principal competència del Departament és la gestió del Sistema	No	No	No	No	No	No
E1. Despesa / habitant	304	335	314	299	347	351
E2. Despesa / PIB	1,4	1,6	1,4	1,3	1,5	1,5
E3. Despesa / total pressupost	16,7	19,3	16,7	16,1	17,9	20,4
C1. Treballadors / habitant	873	858	778	776		
C2a. Beneficiaris SAAD / pob potencial	6,0	6,7	7,6	7,9	8,9	0,0
C2b. Beneficiaris SAAD pendent de PIA / amb dictamen	46,9	37,5	22,5	28,7	25,0	14,8
C3a. Perceptors RMI / població baix l'indar pobresa	2,8	5,4	6,3	5,5	5,9	3,7
C3b. Despesa RMI / perceptors	8,7	9,5	9,5	8,6	8,0	6,6
C4. Places residencials / majors 65	2,9	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8
C5a. Usuaris SAD / majors 65	4,3	3,1	2,6	3,1	2,9	3,6
C5b. Intensitat horària mensual SAD	16,1	17,8	17,0	18,0	16,0	13,0

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
C6. Places centre de dia / majors 65	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
C7. Usuaris teleassistència / majors 65	11,2	9,8	9,9	11,8	12,0	12,9
C8. Acolliments familiars / acolliments totals	61,4	67,2	49,3	66,7	69,6	68,3
C9a. Places residencials / discapacitats	3,1	2,5	2,1	2,0	2,0	1,9
C9b. Places centre de dia i ocupacionals / discapacitats	7,9	6,9	5,9	5,7	5,1	4,9
C10. Places acollida dona / OP víctimes violència de gènere	32,4	32,4	75,0	22,2	33,3	31,6
C11. Places allotjament per sense llar / 100.000 persones	29,4	43,1	41,8	41,1	50,2	50,5

Taula 4. Evolució de les ràtios dels indicadors de l'índex DEC a Menorca, 2012-2017. Elaboració pròpia.

4. Conclusions i reptes de futur

El desenvolupament de les estructures i dels pressupostos en serveis socials a Menorca és, comparativament parlant, elevat en el marc de les Illes Balears i de l'estat espanyol. No obstant això, la puntuació és relativament baixa per arribar a l'assoliment d'un nivell d'excel·lència, segons els indicadors que componen l'índex DEC. Principalment, implicaria aplicar un marc normatiu més complet, augmentar la cobertura i la despesa de la renda mínima, millorar la cobertura i la qualitat del servei d'ajut a domicili, i augmentar les places residencials per a persones amb discapacitat.

Però el manteniment i la millora dels serveis socials ha de suposar a un esforç per les polítiques públiques en el context d'una societat més complexa i amb majors necessitats socials, ateses les tendències demogràfiques i socials actuals: l'envelliment progressiu de la població, que demandaran més serveis per les necessitats relacionades amb l'etapa vital en la qual es troben (actualment un 43% del pressupost del Consell Insular de Menorca es destina a polítiques per a persones majors); l'augment de la diversitat en la composició de les llars i d'estils de vida, que requereix intervencions més específiques segons cada cas, i la persistència d'un col·lectiu vulnerable per la falta de possibilitats d'inserció en el mercat laboral o per la precarietat en les condicions d'aquest, amb l'afegit de la dificultat d'accés a un habitatge.

Considero que són les administracions públiques les que haurien de mantenir i potenciar la iniciativa en la promoció dels drets socials de la ciutadania, com a màxim responsable

del seu compliment que és. Però, com defensa Carles Ramió (2011), cal una reforma de les administracions públiques per enfortir-ne la capacitat d'acció, enfront dels que consideren que l'administració pública s'ha de reduir en el context d'escassetat pressupostària i per la seva baixa productivitat. Des del punt de vista del context administratiu, per potenciar un sistema de serveis socials públic i de qualitat, es necessitarien tres accions diferents.

En primer lloc, no es poden repetir les retallades de serveis essencials per a la ciutadania, ja que, com argumenta Carles Ramió: «Fer retallades lineals en el pressupost implica a la pràctica no prendre cap decisió i aboca els àmbits de gestió i els seus serveis públics a una precarietat generalitzada i pèrdua d'eficàcia, d'impacte i de qualitat cap a la ciutadania» (2011:130). Per no fer això, és necessari aconseguir unes administracions eficients. A més, introduir la cultura de l'avaluació en l'execució de programes i serveis — per descartar els que no funcionen i potenciar els que tenen una incidència real— podria ser una mesura que ajudés a assolir l'objectiu d'eficiència.

En segon lloc, hi ha altres agents socials, com les entitats del tercer sector i empreses, que presten serveis en l'àmbit dels serveis socials. La tasca que realitzen és valuosa i poden esdevenir aliats necessaris per garantir els drets socials de la ciutadania. Per això, se'ls ha d'incorporar en espais de participació per consensuar les polítiques públiques, així com fer-los partícips mitjançant diferents mecanismes de col·laboració per complementar la tasca de les administracions públiques. Dues de les eines importants en aquest sentit serien concentrar els ajuts públics en els projectes realment efectius en lloc de la «política d'ajuts per aspersió», i concedir serveis que incorporin clàusules socials que donin un valor afegit al servei i garanteixin unes condicions laborals dignes.

En darrer lloc, atès l'increment de les necessitats socials derivades de la precarietat econòmica de les famílies, segons Gustavo García (2014) els serveis socials s'estan convertint cada cop més en prestadors d'ajuts en una lògica assistencial. En aquest cas, per exemple, si el problema econòmic de les famílies es deriva de la situació del mercat laboral, per què no es podria plantejar que la gestió de les prestacions econòmiques passés al departament d'economia o d'ocupació? D'aquesta manera, es focalitzarien els recursos existents serveis socials en actuacions que li són més pròpies, permetent als professionals treballar amb les persones i la comunitat en benefici del benestar social general de la societat.

5. Bibliografia

Asociación Estatal de Directoras y Gerentes en Servicios Sociales. 2018. <https://www.directoressociales.com/>

García, G. 2014. Índice DEC: una herramienta para valorar el desarrollo de los servicios sociales. *Revista de Servicios Sociales*, 57: 21-38.

Pellejero, B., Gallofré, A., Carreras, D. Sistema d'Indicadors de Benestar Social i de Serveis Socials 2017. Observatori Socioambiental de Menorca de l'Institut Menorquí d'Estudis. Maó, 2018.

Pellejero, B., Gallofré, A. 2018. *Índex DEC Menorca de desenvolupament dels serveis socials*. Institut Menorquí d'Estudis.

Ramió, C. 2011. La administración que se espera para después de la crisis. A: Rodríguez-Campos, S. (coord.). *El empleo público en tiempo de reformas*, 113-131.